

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

The Washington Post اختلاف اطرافیان ترامپ بر سر ایران

با تصمیم ترامپ برای پیگیری دیپلماسی با تهران، نبرد درون حلقه اصلی اطرافیان رئیس‌جمهور دونالد ترامپ، موقتاً حل شده است، اما هنوز معلوم نیست ترامپ به دنبال چه نتیجه‌ای است و تا چه مدت حاضر است منتظر آن نتیجه‌بماند. هم در تهران و هم در اورشلیم [بیت‌المقدس]، مثل واشنگتن، اختلافات درباره مسائل خرد پشت‌گفت‌وگو به جای درگیری، ادامه دارد. بسته به اینکه چه روزی باشد و چه کسی حرف بزند، دولت ترامپ در حال تهدید حملات نظامی است مگر اینکه ایران برنامه هسته‌ای‌اش را حذف کند یا به دنبال توافق با ایران برای کوچک کردن برنامه و پذیرش نظارت خارجی است. به گفته دو مقام آمریکایی و دیگر منابع آگاه، مایکل والتز، مشاور امنیت ملی کاخ سفید و مارکو روبریو، وزیر خارجه، طرفدار اقدام نظامی برای نابودکردن ظرفیت‌های تسلیحاتی هسته‌ای ایران هستند. ترامپ از جنگ‌طلبانی مثل روبرت مرداک، رئیس بازنشسته «نیوز کور» هم نظر گرفته است و نیز از حامیان مالی اسرائیل دوستی مثل آیزاکپارلموتر، رئیس‌سابق شرکت سرگرمی آفرینی مارول. جی‌دی وینس، معاون اول رئیس‌جمهور و تولسی گبرد، مدیر اطلاعات ملی، بیشتر نگران پیامدهای سطح دوم درگیری جدیدی در خاورمیانه هستند. گبرد اخیراً ویلیام روجر افسر ذخیره نیروی دریایی را که نسبت به مداخله نظامی در ایران بدبین است، به عنوان دستیار ارشد خود برگزید. مقامات آگاه می‌گویند، ترامپ نظرات بیرون از دولت‌راهم در دفاع از دیپلماسی شنیده است، شامل تاکر کارلسون، مجری محافظه‌کار یادکست، مشاوران محتاط‌تر اشاره می‌کنند که طبق ارزیابی اطلاعاتی آمریکا، ایران تصمیم به ساخت سلاح هسته‌ای نگرفته است و کارزار بمباران علیه ایران ممکن است جرقه جنگی منطقه‌ای و بسیار گسترده‌تر را بزند. اختلاف درونی‌دنباله‌دار بر سر تصمیم ترامپ، در اظهارات هفته گذشته استیو ویتکاف هم نمود داشت. مارک دویوویتز، رئیس بنیاد دفاع از دموکراسی‌هاست، سازمانی مستقر در واشنگتن که مدت‌هاست حامی موضعی تند نسبت به تهران بوده است. او هشدار می‌دهد، خطر دارد که اجازه داده شود، بحث‌های سیاستگذارانه، مثل بحث فعلی بر سر ایران، علنی شود. به گفته او ایران «می‌تواند از این مواضع مختلف درباره مذاکرات بهره‌برداری کند، چون احساس می‌کنند کسانی در دولت هستند که واقعاً عاجزانه به دنبال توافق‌اند و به محض اینکه رژیم‌بوی این عجز به مشامش بخورد، از آن بهره‌برداری خواهد کرد. چنان‌که پیشتر بارها چنین کرده‌اند.» بسیاری از جنگ‌طلبان تهران را طرف عاجز می‌بینند: در ضعیف‌ترین موضع اقتصادی و نظامی در چند دهه اخیر، زیر بار تحریم‌ها و زخمی حملات اسرائیل به تأسیسات دفاع هوایی‌اش در پاییز گذشته و نیز سقوط متحدش در سوریه و نابیان‌اش در لبنان و غزه. دویوویتز می‌گوید: «به نظر من این حادکثر اهرمی است که تا به حال داشته‌ایم.» او اضافه می‌کند که ترامپ باید برای انحنال کامل برنامه هسته‌ای ایران فشار بیاورد. سازمان‌های اطلاعاتی اسرائیل، هم‌نظر با هم‌تایان آمریکایی، بر این نظرند که به‌رغم حرکت سریع ایران برای تولید اورانیوم با درصد غنی‌سازی بالا، آیت‌الله علی خامنه‌ای، اجازه تولید سلاح هسته‌ای را نداده است. در اسرائیل، مثل واشنگتن، بر سر این موضوع بحث است که آیا حمله پیش‌دستانه به تأسیسات هسته‌ای ایران، معقول است یا نه. مقامات هر دو دولت هم با این سوال درگیرند که ممکن است عملیات نظامی، برنامه هسته‌ای ایران را صرفاً موقتاً عقب براند و کاملاً نابودش نکند. یک مقام سابق اطلاعاتی ایالات متحده در این باره می‌گوید «همه در بیان این که ایران نباید سلاح [هسته‌ای] داشته باشد، موافق‌اند» اما دیدگاه‌های سازمان‌های اطلاعاتی اسرائیلی، همیشه «در مسیر» سیاست‌شان می‌خواهد برود، همراه نیست. «این مقام سابق می‌گوید، رهبران سیاسی اسرائیل، «همواره بیشتر به رویکردهایی غیر از مذاکره علاقه‌مند بوده‌اند، از جمله به بمباران.» در فضایی که تهران برای تفسیر نیات دولت ترامپ به تقلا افتاده بود، از دیگران مشورت گرفت. [آیت‌الله] خامنه‌ای، پنج‌شنبه‌با خالد بن سلمان، وزیر دفاع سعودی که به تهران آمده بود دیدار کرد. به گزارش رسانه‌های ایران اونامه‌ای هم از ملک سلمان با خود آورده بود. عراقی، هم پنج‌شنبه به مسکو رفت و نامه‌ای از [آیت‌الله] خامنه‌ای برای ولادیمیر پوتین بود. روز پیش از آن هم در تهران با رافائل گروسی، دبیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی دیدار کرد. گروسی در این سفر گفت: «همه می‌دانیم این فرایند آسانی نیست. می‌دانیم در مرحله‌ای حیاتی از این مذاکرات هستیم.» گروسی بناس است این هفته به واشنگتن برود. او می‌گوید: «می‌دانیم وقت زیادی نداریم.»

دیپلماسی

DIPLOMACY

تحولات خاورمیانه

عکس: Syrian Presidency-Telegram

خطر خلاء امنیتی چشم‌انداز حضور نظامیان غربی در خاورمیانه جدید

ولادیمیر ون ویلگنبرگ / مایلز بی کگینز

تحلیلگر خاورمیانه / سرهنگ بازنشسته آمریکا

روز ۲۷ سپتامبر ۲۰۲۴، ایالات متحده و عراق، برنامه‌ای دومرحله‌ای برای دوره گذاری اعلام کردند که در آن، عملیات نیروهای ائتلاف در عراق، تدریجاً کاهش یابد؛ با این حال، نیروهای ایالات متحده در عراق می‌مانند تا از عملیات علیه داعش در شمال سوریه و در عراق حمایت کنند. اکنون در عراق حدود ۲ هزار و ۵۰۰ نیروی ائتلاف حاضرند و حدود ۲ هزار نیروی ایالات متحده در سوریه. انتظار می‌رود، نیروهای آمریکا در عراق، تدریجاً از مواضع فعلی خود در بغداد، به سمت منطقه کردستان عراق حرکت کنند و نفوذ راهبردی دولت اقلیم کردستان را به عنوان یک چهارراه لجستیک و عملیات، هم برای عراق و هم برای سوریه، تقویت کنند؛ اما بعد از سقوط ماه دسامبر رژیم اسد در سوریه و امکان فعالیت‌های داعش در رفت‌وآمد مرزی، عراق حالا ترجیح می‌دهد نیروهای ائتلاف را برای مقابله با تهدیدات در مرز سوریه، در پایگاه عین‌الاسد در غرب عراق حفظ کند. این تغییر موضع بازتاب این دغدغه عراق نیز هست که مقامات تازه در سوریه، زمانی با القاعده مرتبط بوده‌اند و در عراق جنگیده بودند.

در اولین مرحله کاهش نیروها که بناس‌ت تا سپتامبر ۲۰۲۵ تمام شود، برنامه این است که ائتلاف، رهبری نظامی خود را تمام کند و به سمت شراکت امنیت دوجانبه تغییر موقعیت بدهند. در مرحله دوم که لااقل تا سپتامبر ۲۰۲۶ ادامه خواهد یافت، اعضای سابق ائتلاف، از پایگاه‌های خود در عراق و در مشورت با ایالات متحده، دولت اقلیم و دولت فدرال عراق به عملیات علیه داعش در شمال شرق سوریه ادامه خواهند داد. بعد از این، به احتمال زیاد نیروها به عنوان بخشی از توافق دوجانبه امنیتی با دولت فدرال عراق، در جای خواهند ماند. بازرس ارشد پنتاگون [وزارت دفاع آمریکا]، ۱۹ فوریه به کنگره گزارش داد که ائتلاف به رهبری ایالات متحده، قصد دارد، تجهیزات و کارکنان چندملیتی خود را در پایگاه هوایی اربیل در منطقه کردستان حفظ کند و در عین حال، اربیل پایگاه عین‌الاسد را به بغداد منتقل کند؛ اما تحولات در سوریه ممکن است دوره گذار تغییر وضعیت نیروها در عراق را باز هم کندتر کند، مگر اینکه رئیس‌جمهور دونالد ترامپ تصمیم بگیرد، از سوریه خارج شود، همان تصمیمی که مدت کوتاهی در سال ۲۰۱۹ گرفته بود. خروج نیروهای ایالات متحده از آن‌جا ممکن است منجر به حمله ترکیه به نیروهای دموکراتیک سوریه یا همان «قسد» باشد؛ نیروهایی که کردها رهبریشان می‌کنند. این هم به نوبه خود خلأیی امنیتی می‌آفریند که ممکن است داعش از آن بهره‌برداری کند؛ به‌خصوص در مناطقی مثل دیرالزور. شبکه خبری ان‌بی‌سی گزارش می‌دهد که ترامپ به خروج از سوریه علاقه نشان داده و این منجر شده پنتاگون طرح‌هایی برای این کار تهیه کند. نگرانی‌هایی هم هست که ممکن است داعش از وضعیت امنیتی سوریه پس از سقوط دولت اسد بهره‌برداری کند، از آن‌جا که رهبران جدید سوریه و

رئیس‌جمهورش، احمد الشرع، تعداد محدودی نیرو برای کنترل تمام سوریه دارند و ناچارند با مبارزان خارجی متحد از مناطقی در آسیای مرکزی هم بجنگند، هر چند الشرع این تهدید را تخفیف داده است؛ با این حال، ادامه حملات ایالات متحده به القاعده و داعش در سوریه، پس از سقوط رژیم اسد، نمایانگر تداوم این تهدید است. فرماندهی مرکزی ایالات متحده و قسد همچنان مشغول گزارش مأموریت‌های مشترک علیه باقیمانده‌های داعش هستند.

اگر ایالات متحده نیروهای بیشتری در کردستان قرار دهد، نیاز خواهد داشت بین روابطش با بغداد و اربیل، تعادل برقرار کند. با استقرار آمریکایی‌های بیشتر، کردهای عراق برای بازدارندگی در مقابل حملات بالقوه به اربیل، نیاز به تضمین‌های امنیتی خواهند داشت. این تضمین‌ها به صورت بالقوه شامل سامانه‌های دفاع موشکی با تأیید بغداد می‌شوند. اگر ایالات متحده از سوریه خارج شود، باید گفت‌وگوهایی هم با دولت ترکیه کند، با هدف اقدامات نظامی ثبات‌زدا از سوی ترکیه. ایالات متحده می‌تواند از فرایند تجدیدشده صلحی حمایت کند که اکنون در ترکیه در جریان است؛ بین حزب کارگران کردستان یا پ‌ک‌ک و دولت ترکیه. اگر مأموریت ائتلاف به پایان برسد، نیاز به پیگیری توافقات جدید دوجانبه بین بغداد و کشورهای عضو ائتلاف خواهد بود و نیز باید برنامه‌های ویزای مهاجرتی ویژه برای شرکای عراقی و سوری تدوین شود؛ برای حالتی که ایالات متحده نیروهایش را خارج کند.

چشم‌انداز نظامی و سیاسی فعلی

«گروه ضربت مشترک ترکیبی - عملیات عزم راسخ» یا سی‌جی‌تی‌اف-او‌ای‌آر، در اکتبر ۲۰۱۴ تشکیل شد. این گروه متشکل از نیروهای ۲۵ کشور و بخشی از ائتلاف جهانی به رهبری آمریکا برای شکست داعش است که آن ائتلاف ۸۷ عضو دارد. نیروهای سی‌جی‌تی‌اف-او‌ای‌آر با سرویس ضدتروریسم عراق، فرماندهی عملیات مشترک عراق، نیروهای هوایی عراق، پیشمرگه‌های عراقی و گرد و نیروهای ضدتروریسم مربوط کار می‌کرد. جدای از این‌ها، مأموریت ناتو هم در عراق هست. این ائتلاف به رهبری ایالات متحده، حدود ۲ هزار و ۵۰۰ نیرو در عراق دارد و در ۴ پایگاه کلیدی حضور نظامی خود را حفظ کرده است: پایگاه هوایی اربیل در کردستان، مرکز حمایت دیپلماتیک بغداد در فرودگاه، پایگاه متحده ۳ در منطقه سبز بغداد و پایگاه هوایی الاسد در استان الانبار. دسامبر ۲۰۲۱، ائتلاف اعلام کرد، در عراق از نبرد به نقش مشاوره‌ای تغییر وضعیت داده است. این موضوع پس از پایان عملیات علیه داعش در سال ۲۰۱۷ بود؛ اما نیروهای ایالات متحده به مشارکت در حملات شراکتی در عراق ادامه داده‌اند؛ شامل یک حمله در غرب عراق که در اوت ۲۰۲۴ داعش را هدف قرار داد. در آن حمله ۷ نیروی ایالات متحده زخمی شدند. حمله دیگری هم در ۶ ژانویه بود که در آن یک نیروی عضو ائتلاف کشته شد. مشاوران ائتلاف با وزارت امور پیشمرگه‌ها هم کار می‌کنند تا فرماندهی و کنترل را بهبود بخشند، با بغداد هماهنگ

شوند و از اصلاحات در این وزارتخانه حمایت کنند. در سوریه، حدود ۲ هزار سرباز ایالات متحده، سراسر استان‌های دیرالزور و حسکه در شمال شرق کشور مستقر هستند؛ از جمله در خراب‌الجیر، منطقه فرودگاهی رومبله، الشدادی، منطقه پیشستیانی مأموریت دهکده سبز، کونوکو و پادگان التنف در مرز سوریه و اردن، در منطقه‌ای که از زمان نبرد کوبانی، از عملیات قسد به رهبری کردها پشتیبانی کرده‌اند. نیروهای ائتلاف در رقه هم فعال هستند و از شهر کوبانی، ناظر تلاش‌های آتش‌بس بین گروه‌های مورد حمایت ترکیه و قسد در منبج هم بوده‌اند. سربازان ایالات متحده، از زمانی که قسد در مارس ۲۰۱۹، داعش را در نبرد باغوز شکست داد، همچنان با این نیرو شریک هستند. ائتلاف از نیروهای «ارتش آزاد سوریه» نیز در پادگان التنف، نزدیک مرز سوریه با اردن و عراق حمایت می‌کند و این نیروها، حوزه نفوذ خود را پس از سقوط اسد به تدریج گسترش داده‌اند. از زمان سقوط رژیم اسد، کردهای سوریه با حملاتی از سمت گروه‌های مورد حمایت ترکیه متحمل شده‌اند؛ به‌علاوه، رژیم جدید در دمشق، روابطی نزدیک با ترکیه دارد و مشغول بحث با آنکارا درباره برنامه‌هایی است که در آن‌ها، پایگاه‌های ترکیه در سوریه بنا شوند. در ماه دسامبر، گروه‌های مورد حمایت ترکیه قسد را از حلب و منبج بیرون راندند و درگیری شدید نزدیک سد راهبردی تشرین ادامه دارد. ترکیه از سال ۲۰۱۶، سه عملیات فرامرزی با هدف کاهش خودمختاری قسد اجرا کرد و تهدید کرده حمله فرامرزی جدیدی کلید بزند. ترکیه، قسد و پ‌ک‌ک را معادل می‌داند؛ دومی از سوی ایالات متحده به عنوان گروهی تروریستی شناخته شده است. مقامات ایالات متحده تأکید کرده‌اند حمایت‌شان از قسد ادامه دارد و روی پیشگیری از حمله جدید ترکیه کار کرده‌اند. جدا از کمک به نیروهای قسد، ائتلاف به رهبری ایالات متحده، روی این موضوع هم کار می‌کند که خارجی‌ها را به موطن‌های خود برگرداند و به قسد در حفاظت از زندان‌ها و اردوگاه‌های محل نگه‌داری خانواده‌های داعش، از قبیل اردوگاه الهول، یاری می‌رساند.

پویه‌شناسی روابط بین آمریکا، دولت عراق و دولت اقلیم کردستان

از زمان سقوط صدام حسین در ۲۰۰۳، دولت‌های عراق و کردستان اغلب بر سر مسائل مربوط به بودجه با هم درگیری داشته‌اند؛ از جمله بر سر بودجه پیشمرگه‌ها، صادرات نفت و مناطق محل مناقشه مانند کرکوک که از نفت غنی است. ماده ۱۴۰ قانون اساسی عراق حکم می‌کند، همه‌پرسی برگزار شود تا تصمیم گرفته شود آیا این مناطق به اقلیم کردستان مربوط هستند یا به عراق، اما این ماده همچنان اجرا نشده است. بعد از آزادسازی عراق به دست ایالات متحده، نیروهای پیشمرگه گرد، به‌رغم مقابله بغداد، به سمت مناطق نینوا، کرکوک و دیاله پیشروی کردند. ژانویه ۲۰۱۰، نیروهای آمریکا، عراق و پیشمرگه‌های گرد، گشت‌های مشترکی در این مناطق تعیین کردند تا از تنش‌ها کاسته شود. در ژوئن ۲۰۱۴، پس از اینکه ارتش عراق در میانه حمله‌ای از داعش، از هم پاشید، پیشمرگه‌ها به درون قلمروهای محل مناقشه حرکت کردند. یک ماه بعد از برگزاری همه‌پرسی استقلال کردستان در سپتامبر ۲۰۱۷، ارتش عراق پیشمرگه‌ها را از این مناطق محل مناقشه بیرون راند. این باعث شد، در منطقه موسوم به «خط هماهنگی کردستان» که نیروهای مسلح عراقی و پیشمرگه‌ها را در مناطق محل مناقشه از هم جدا می‌کند، خلأ قدرتی ایجاد شود. داعش از این خلأ قدرت بهره‌برداری کرد. نیروهای داعش از این شکاف امنیتی به طول ۳ تا ۵ کیلومتر، استفاده کرده‌اند تا به نیروهای امنیتی عراقی و گرد حمله کنند، غیرنظامیان را کشته‌اند و نیز آن‌ها را گروگان گرفته و از آن‌ها باج‌خواهی کرده‌اند. در نتیجه، ائتلاف فشار آورد که تیپ‌های مشترک عراقی-پیشمرگه تشکیل شوند تا این شکاف را پر کنند و به دنبال هماهنگی بیشتر بین بغداد و اربیل رفت. بعضی سیاستمداران عراقی، از ایالات متحده بابت ارائه توپخانه به پیشمرگه‌های گرد انتقاد و ابراز نگرانی کرده بودند که این کار ممکن است این نیروها را تقویت کند. این نشان می‌دهد که حمایت‌ها در مقطع بعدی با دقت هماهنگ شده. در اکتبر ۲۰۱۷، درگیری‌هایی هم بین نیروهای امنیتی پیشمرگه و عراقی رخ داد، پس از آنکه عراق تلاش کرد به سمت مواضع پیشمرگه‌ها پیشروی کند. عراق اخیراً از قدرتش استفاده کرد تا خودمختاری اقلیم کردستان را کم کند. در حال حاضر در اقلیم کردستان، ایتالیا، فرانسه، آلمان، بریتانیا، هلند و ایالات متحده بیشتر نقش مشاوره برای اصلاحات در پیشمرگه‌ها دارند؛ به‌عنوان بخشی از گروه مشورتی چندملیتی که از این پروژه اصلاحات حمایت می‌کند. این پروژه برای متحدکردن واحدهای پارتزانی متصل به احزاب سیاسی رقیب است؛ یعنی اتحادیه میهنی کردستان و حزب دموکرات کردستان و بناس‌ت آن‌ها را تحت وزارت امور پیشمرگه‌ها متحد کند. حمایت‌کنندگان در ائتلاف، در دوران جنگ علیه داعش، حمایت آموزشی و تسلیحاتی هم به پیشمرگه‌ها و نیروهای عراقی ارائه کرده‌اند. اگر